

VUOKRALAISET

Anne Viita
Toiminnanjohtaja
Vuokralaiset ry

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: HE 74/2023 vp

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnan laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Vuokralaiset VKL ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Vuokralaiset VKL ry on valtakunnallinen vuokralaisten ja asumisoikeusasukkaiden edunvalvoja ja neuvonantaja.

Yleistä

"Ohjelmassaan hallitus sitoutuu julkisen talouden tasapainottamiseen varmistaakseen kansalaisten hyvinvoinnin ja kestävän talouskehityksen."

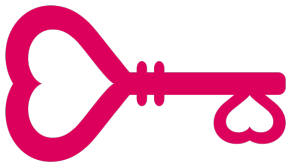
Asumistukilainsäädännön muutos kohdistuu voimakkaimmin yhteiskunnan pienituloisimpiin ja haavoittuvimmassa asemassa oleviin yksilöihin ja kotitalouksiin.

Vuokralaiset VKL ry on huolissaan vuokralaisten pärjäämisestä asuntomarkkinoilla kustannusten noustessa koko ajan. Asuminen hallintamuodosta riippumatta, on perheiden/kotitalouksien suurin yksittäinen välttämätön menoerä. Välttämättömät elinkustannukset ovat merkittävästi kasvaneet viimeisen kahden vuoden aikana. Energian, elintarvikkeiden ja polttoaineen hinnat ovat nousseet.

Erityisesti pääkaupunkiseudulla ja muissa kasvukeskuksissa on asumiskulut kohtuuttomat matalapalkka-alojen palkkaukseen verrattuna. Monet asiakkaistamme tarvitsevat asumistukea palkan lisäksi pärjätäkseen vuokramarkkinoilla.

Vuonna 2022 alkoi myös korkojen nousu, joka on vaikuttanut erityisesti asuntovelallisten toimeentuloon. Asumistuen kategorinen leikkaaminen omistusasumiselta voi aiheuttaa merkittäviä ongelmia muuttotappiopaikkakunnilla, joissa asunto-osakeyhtiöillä on vaikeuksia saada pankista lainaa. Näille ryhmille asuntojen pinta-alaa peilaavaa asumistukea pitäisi harkita kohtuullisen asumisväljyyden näkökulmasta.

Vuokralaiset VKL ry
Velkuanpolku 1 E
00300 Helsinki
Puh. (09) 4770 360
toimisto@vuokralaiset.fi
www.vuokralaiset.fi

VUOKRALAISET

Erityisenä ongelmana pidämme esityksen lähtökohtaa, jossa asumistuen muutoksen - siis leikkaamisen- päätavoitteena on valtion talouden tasapainottaminen ja asumistukimenojen voimakkaan kasvun hillitseminen eikä kansalaisten hyvinvoinnista huolehtiminen.

Ehdotukset perustuvat hallitusohjelmaan, joten niiden osalta esitystä valmisteltaessa ei olla tehty vaihtoehtoisten ratkaisutapojen arviointia.

Muutosesityksen vaikutuksista.

Esityksessä on ehdotettu ansiotulovähennyksestä luopumista. Tämä esitys hankaloittaa merkittävästi osa-aikaisen ja määräaikaisen työn vastaanottamista. Tulojen vaihteluiden vuoksi tehtävät muutokset asumistukeen aiheuttavat tarpeetonta byrokratiaa ja tuen saajalle epävarmuutta omasta taloudesta.

Perusomavastuun määrän kasvattaminen on asumistuen saajien kannalta huono asia. Perusomavastuun kasvaminen pakottaa osan kotitalouksista hakemaan toimeentulotukea. Järjestelmä, jossa asiakas hakee tukia usealta luukulta, tekee arjen epävarmaksi, uuvuttavaksi ja näköalattomaksi. Jatkuva tukien hakeminen johtaa syrjäytymiseen ja vaikuttaa negatiivisesti mielenterveyteen.

Suojaosan poisto on arkea vaikeuttava perheiden talouden suunnittelun kannalta

Asumistuen korvausprosenttia laskettaisiin nykyisestä 80 prosentista 70 prosenttiin. Asumistuki olisi siten jatkossa aina 70 prosenttia todellisten, enintään enimmäismääraisten, asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta.

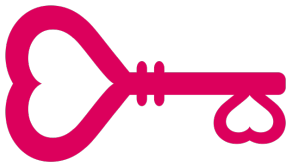
"Helsingin yhdistäminen kuntaryhmään 2

Helsingin yhdistäminen kuntaryhmään 2 laskee yleisen asumistuen hyväksyttävät asumismenot Helsingissä muun pääkaupunkiseudun tasolle.

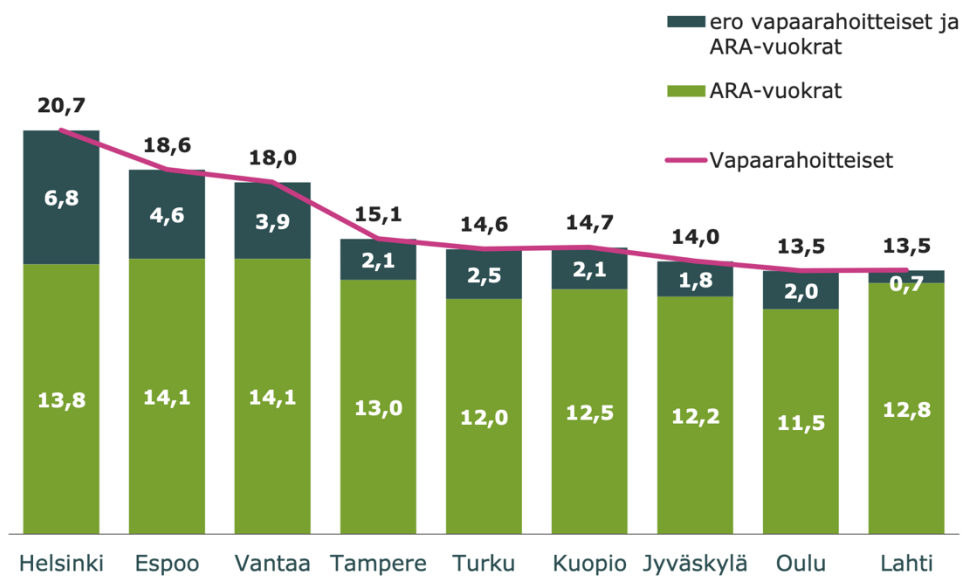
Helsingin yhdistäminen muihin pääkaupunkiseudun kuntiin enimmäisasumismenoluokituksessa alentaa hieman asumistukia lähes kaikilta Helsingissä asuvilta tukea saavilta ruokakunnilta. Tukea saavien ruokakuntien keskimääräiset asumismenot Helsingissä eivät merkittävästä poikkea Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla asuvien ruokakuntien vastaavista menoista."

Kuitenkin Aran kotisivuilta otetun Tilastokeskuksen tilaston mukaan ero on huomattava vuokralaisen näkökulmasta.

Vuokralaiset VKL ry
Velkuanpolku 1 E
00300 Helsinki
Puh. (09) 4770 360
toimisto@vuokralaiset.fi
www.vuokralaiset.fi

VUOKRALAISET

Kuvio: Kaksioden neliövuokrien erot (€/m²) suurissa kaupungeissa vuoden 2023 ensimmäisellä neljänneksellä (Tilastokeskus).

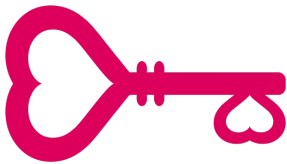
Sosiaaliturvan leikkaukset hankaloittavat niiden lapsiperheiden tilannetta, joiden toimeentulo on muutoinkin vaikeaa. Ongelmana on, että useat leikkaukset kohdistuivat samaan väestöryhmään, vähävaraisiin lapsiperheisiin, koska leikkauskohteina on työttömyysturva, sen lapsikorotus, asumistuki ja toimeentulotuki. Leikkausten aiheuttamat inhimilliset ja taloudelliset vaikutukset ovat hyvin pitkäkestoisia, jopa ylisukupolvisia (vrt. esim. 1990-luvun laman aikaan tehdyt leikkaukset).

Riskinä on, että suunnitellut leikkaukset, joista työttömyysturvan lapsikorotus on yksi keskeinen, pakottavat taloudellisissa vaikeuksissa olevat lapsiperheet turvautumaan pitkäaikaisesti toimeentulotukeen. Lapsuudessa koetulla köyhyydellä on välittömiä ja pidempiaikaisia haitallisia seurauksia. Lapsuuden perheen pitkäaikainen toimeentulotuen saanti yhdistyy suurempaan riskiin jäädä ilman toisen asteen tutkintoa, saada maksuhäiriömerkintä ja jäädä työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle.

Lähtökohtaisesti asumistuen leikkausten ja tulo rajojen kautta tapahtuvat muutot eivät ole vapaaehtoisia, ja jo pelkästään tämä on sekä sosiaalisesti osoittelevaa ja jopa nöyryyttävää.

Vuokralaiset VKL ry

Velkuanpolku 1 E
00300 Helsinki
Puh. (09) 4770 360
toimisto@vuokralaiset.fi
www.vuokralaiset.fi

VUOKRALAISET

Lähtökohtaisesti asumistuen leikkausten ja tulorajojen kautta tapahtuvat muutot eivät ole vapaaehtoisia, ja jo pelkästään tämä on sekä sosiaalisesti osoittelevaa ja jopa nöyryyttävää.

Selvittämisen tarpeet:

1. Vuokralaiset ry pitää välttämättömänä toimeentulotukilain ja asumistukilain yhteisvaikutusten arviointia, tutkitaan ja tunnistetaan segregatiota ja syrjäytymistä edistäviä tekijöitä. Asumisen kalleus ja kireä paikallinen asuntomarkkinatilanne vähentävät yleisesti pieni- ja keskituloisten kotitalouksien vaihtoehtoja asuntomarkkinoilla. Riskinä tilanteessa on voimistuva pienituloisten keskittyminen asuntomarkkina-arvoltaan heikommille alueille. Myös asumistuen leikkaukset kaventanevat erityisesti pieni-, mutta myös keskituloisten, kotitalouksien mahdollisuuksia valita asuntonsa ja asuinpaikkansa. Ne voivat lisätä pieni- ja keskituloisten kotitalouksien muuttoja kaupungin sisällä asuntomarkkina-asemaltaan heikoimmille ja siis asumiskustannuksiltaan halvemmille alueille sekä lisätä näiden kotitalouksien ahtaasti asumista.

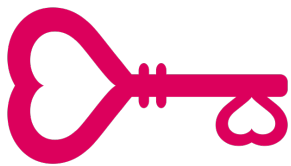
Lapsiperheiden muutot kaupunkien alueilla vaikuttavat myös helposti lasten koulun vaihtumiseen, jopa harrastusmahdollisuuksien muuttumiseen, sillä viimeaikaisista suomalaisista tutkimuksista tiedetään, että pienituloisimmilta kaupunkialueilta liikutaan vähiten muualle kaupunkiin. Muutot pienempään asuntoon taas voivat lisätä ahtaasti asumista. Ahtaasti asumisella voi tutkimusten mukaan olla vaikutuksia niin lasten kuin yksin asuvien aikuisten sosiaalisiin suhteisiin; sosiaalisten suhteiden puute taas voi johtaa jopa syrjäytymiseen. On tärkeää, että sosiaaliturvan muutoksia tarkastellaan lapsivaikutuksien arvioinnin kautta, sekä pohditaan niiden vaikutuksia myös asetettujen asunnottomuustavoitteiden saavuttamiseen.

On myös kansainvälistä tutkimusta, jotka näyttävät, että asumistuen leikkaukset ja tuetun asuntokannan tulorajat lisäävät köyhyyden keskittymistä ja muuttoja, jotka vaikuttavat sekä aikuisten että lasten sosiaaliseen ympäristöön. Tämä tarkoittaa usein mm. sosiaalisten verkostojen katkeamista, naapuriavun katoamista, lapsilla kaveripiirin vaihtumista tai jopa sen katoamista, koulun vaihtumista, turvallisen lähi- ja sosiaalisen ympäristön katoamista/vaihtumista. Pahimmillaan asumisen ja lähi- ja sosiaalisen ympäristön muutos voi johtaa syrjäytymiseen. Lähtökohtaisesti asumistuen leikkausten ja tulorajojen kautta tapahtuvat muutot eivät ole vapaaehtoisia, ja jo pelkästään tämä on sekä sosiaalisesti osoittelevaa ja jopa nöyryyttävää.

2. Tarvitsemme asumistukikeskustelun pohjaksi vertailua asumisen hinnan kehitymisestä erityisesti pääkaupunkiseudun ja kasvukeskusten osalta sisältäen Helsingin. Onko nähtävissä, että yksityisten vuokra-asuntojen lisääntyminen lisää asumistuen käyttöä ja annettujen tukien kokonaismäärää?

Suomessa asumisen hinta on noussut ja yksityiset vuokra-asunnot lisääntyneet niin määrällisesti kuin osuudessa samalla ajalla, kun valtion asumistukimenot ovat nousseet.

Vuokralaiset VKL ry
Velkuanpolku 1 E
00300 Helsinki
Puh. (09) 4770 360
toimisto@vuokralaiset.fi
www.vuokralaiset.fi

VUOKRALAISET

Samalla tulee selvittää, että lisääkö vapaarahoitteisen voimakasaan asuntotuotantomäärien kohtuullisia asumiskustannuksia.

Lisätietoja:

Toiminnanjohtaja Anne Viita; anne.viita@vuokralaiset.fi
Puh. 050 588 3483

Vuokralaiset VKL ry
Velkuanpolku 1 E
00300 Helsinki
Puh. (09) 4770 360
toimisto@vuokralaiset.fi
www.vuokralaiset.fi